

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Кафедра загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

**РИБАЛКО Л. С., ТРУБАВІНА І.М., ПІСОЦЬКА М.Е.,
КАЛАШНІКОВА Л.М., СОБЧЕНКО Т.М., ЦАПКО А.М.**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЕДАГОГІКА. МОДУЛЬ ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Харків
2020

УДК 378.015.31-021.68-051(072)

Рецензенти: **Штефан Людмила Андріївна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки;

Кіріленко Олена Георгіївна кандидат педагогічних наук, професор кафедри інженерії програмного забезпечення, начальник відділу дистанційних освітніх технологій Національного аерокосмічного університету імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

Рибалко Л. С., Трубавіна І. М., Пісоцька М. Е., Калашнікова Л. М., Собченко Т. М., Цапко А. М. Педагогіка. Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «**Педагогіка. Модуль Педагогіка вищої школи**» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти/ за заг. ред. д-ра пед. наук, проф., зав. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Золотухіної С. Т.** Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. 32 с.

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,
протокол № 2 від 11.03.2020 року*

Видано за рахунок авторів.

Рибалко Л.С.,
Трубавіна І.М.,
Пісоцька М. Е.,
Калашнікова Л.М.,
Собченко Т. М.,
Цапко А. М.

Вступ

Педагогіка як інтегрована навчальна дисципліна включає такі модулі, як: педагогіка вищої школи, педагогічний менеджмент, медіаосвіта, кібербезпека в освіті. Читається у I семестрі першого року підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, передуює педагогічній практиці в закладах вищої освіти (ЗВО), що є необхідним в контексті одержання здобувачами права викладати за фахом. Найбільш ємніший перший модуль – педагогіка вищої школи (разом 150 годин, модуль «Педагогіка вищої школи» 60 годин). Саме його засвоєння є базою для вивчення подальших модулів з педагогіки і подальшого проходження педагогічної практики в ЗВО.

Метою викладання педагогіки є підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти (далі – здобувачі) до викладацької, медіаосвітньої та управлінської діяльності у закладі вищої освіти, формування знань і навичок кібербезпеки в освіті, підвищення рівня їхньої професійно-педагогічної компетентності та розвиток науково-дослідницьких умінь.

Завдання модуля «Педагогіка вищої школи» навчальної дисципліни «Педагогіка» як формування професійно-педагогічних і загальних компетентностей, зокрема:

1. Формування у здобувачів системи знань про закономірності, принципи, зміст, форми, методи та засоби навчання, виховання й управління в системі вищої освіти.
2. Оволодіння майбутніми викладачами системою гностичних, проектувальних, конструктивних, організаторських і комунікативних умінь.
3. Розвиток у здобувачів критичного, креативного мислення, здібностей до професійної рефлексії та самовдосконалення.
4. Набуття здатності аналізувати, критично сприймати, створювати та використовувати медіаресурси в професійній діяльності.
5. Оволодіння теорією і практичними навичками кібербезпеки в освіті.

б. Сприяння виробленню у майбутніх викладачів індивідуального стилю науково-педагогічної та управлінської діяльності.

У результаті вивчення модуля «Педагогіка вищої школи» здобувачі мають **знати:**

- науково-понятійний апарат, правові основи педагогіки вищої школи;
- методи науково-педагогічних досліджень;
- напрями діяльності викладача ЗВО;
- основи дидактики вищої школи;
- історію і сучасні тенденції вітчизняної та зарубіжної вищої школи.

вміти:

- самостійно та вільно орієнтуватися у змісті педагогіки вищої школи;
- обґрунтовувати власну точку зору щодо актуальних проблем вищої школи;
- застосовувати знання з педагогіки вищої школи в процесі вивчення фахових дисциплін;
- розробляти і запроваджувати педагогічні технології у практику підготовки студентів;
- оцінювати практичну значущість нововведень у вищій школі;
- створювати умови для самореалізації студентів;
- удосконалювати освітній процес у ЗВО;
- проводити виховну роботу серед студентів;
- здійснювати пошукову діяльність з базових дисциплін;
- налагоджувати ділове спілкування, визначати механізми міжособистісної взаємодії;
- формувати професійну самосвідомість;
- педагогічно доцільно планувати і організовувати власну педагогічну діяльність, корегувати її та вдосконалювати.

У вивченні педагогіки вищої школи провідними є особистісно-діяльнісний, компетентнісний, андрагогічний і акмеологічний методологічні підходи. Лекції надають орієнтири в теорії педагогіки вищої школи для

здобувачів, формують поняття про педагогічну майстерність викладача вищої школи, його діяльність у ЗВО, зміст і технології роботи в освітньому процесі, особливості організації навчально-дослідної, науково-дослідної і самостійної роботи здобувачів. Семінарські заняття продовжують тематику лекцій в напрямку поглиблення їх змісту і формування психолого-педагогічної компетентності. Основними методами навчання на семінарських заняттях сьогодні є ті, які активізують пізнавальну діяльність здобувачів на занятті, спонукають їх до самоосвіти, висловлення власної думки і моделювання педагогічних ситуацій. До таких методів належать: дискусії, робота в мікрогрупах, мозкові атаки, самостійна робота, моделювання та аналіз педагогічних ситуацій, ділові ігри, робота в парах, кооперативна (групова) робота. Усі результати колективної пізнавальної діяльності та виконання індивідуальних завдань обговорюються на заняттях із здобувачами, аналізуються і узагальнюються. Відзначимо, що набуття педагогічної майстерності, зокрема, педагогічної техніки, не є можливим без активних методів навчання, тому активізація і стимулювання є важливими механізмами залучення здобувачів до виконання самостійної роботи, занять самоосвітою і самовихованням.

Наведемо тематичний план семінарських занять з педагогіки вищої школи.

Тематичний план семінарських занять (10 годин)

Модуль. Педагогіка вищої школи

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин	Форма проведення	Завдання для студентів до заняття
1	Педагогічна майстерність викладача	2	Семінар - презентація	Ситуація. Вас запросили на презентацію науково-практичних наробок освітян Харківщини. У Вас має бути гарна самопрезентація. Підготуватися до семінару за такими завданнями: - ознайомитися з науковим і педагогічним досвідом відомого українського освітянина І. А. Зязюном (спогади, присвячені пам'яті українського педагога); - ознайомитися із науковою працею проф. Рибалко Л. С. З досвіду викладання педагогіки для майбутніх викладачів у закладах

				<p>вищої освіти. Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. : Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи. (Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р.). Маріуполь : МДУ, 2018. С. 155-156, виокремити елементи педагогічної майстерності, про які пише автор, доповнити на основі власних спостережень;</p> <ul style="list-style-type: none"> - проаналізувати рекомендовані джерела і навести визначення поняття «педагогічна майстерність викладача», виокремити компоненти педагогічної майстерності викладача, близькі вам за підготовкою; - розкрити зв'язок педагогічної майстерності викладача з андрагогікою на прикладі схеми і логічних зв'язків; - навести приклади стереотипів, що заважають професійній самореалізації викладачів, запропонувати відповідний план самовдосконалення особистісних і професійних якостей викладача; - скласти презентацію до окремих питань семінару (на вибір); - скласти глосарій до теми.
2	Методики підготовки і проведення семінарських/практичних занять	2	Авторський семінар	<p>Ситуація. Вас, автора багатьох методичних розробок, запросили на конкурс «Кращий методист року». У Вас має бути гарна підготовка. Підготуватися до семінару за такими завданнями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проаналізувати переваги і недоліки традиційних методик підготовки і проведення семінарських і практичних занять (мета, завдання, план, етапи проведення, контроль і оцінювання, результати); - запропонувати методи активізації пізнавального інтересу здобувачів до теми семінарських чи практичних занять; - розробити критерії оцінювання результатів роботи здобувачів на семінарських чи практичних заняттях; - розробити приклади завдань репродуктивного, реконструктивного, творчого рівнів засвоєння навчального матеріалу; - навести приклади реалізації індивідуального підходу на семінарських чи практичних заняттях; - ознайомитися з науковою працею викладачів проф. Рибалко Л. С., проф. Кіріленко О. Г. Організація групової роботи студентів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Матеріали науково-практичної конференції молодих вчених «Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі» (Харків, 16-17 травня 2019 р.). Харків, ХНПУ імені Г. С. Сковород, 2019; пояснити особливості групової роботи на

				<p>семінарах і практичних заняттях з фахових дисциплін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розробити авторську методику проведення семінарського заняття з суспільно-гуманітарних дисциплін чи практичного заняття за фахом підготовки.
3	Контроль і оцінювання освітніх програмних результатів	2	Семінар-нарада	<p>Ситуація. Вам доручили провести нараду з підготовки до акредитації освітньої програми. Ви маєте бути «в темі».</p> <p>Підготуватися до семінару за такими завданнями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомитися із змістом Статті 10. «Стандарти вищої освіти» Закону України «Про вищу освіту», підібрати компетентності за фахом підготовки здобувачів; - розробити механізм вхідного, поточного, рубіжного, модульного, підсумкового видів контролю на прикладі навчальної дисципліни за фахом підготовки; - розробити критерії оцінювання результатів роботи здобувачів за усіма видами контролю під час вивчення дисципліни; - ознайомитися із змістом навчально-методичного посібника «Дидактичні матеріали до застосування ІКТ у навчанні студентів суспільно-гуманітарного профілю в ЗВО», укладачі проф. Рибалко Л. С., учитель Ф. Фарід, Харків, 2018; пояснити, які засоби ІКТ доцільно застосовувати на заняттях з фахових дисциплін; - проаналізувати ефективність методів контролю та атестації, що проводяться на практиці; - назвати приклади реалізації Кодексу доброчесності під час контролю і оцінювання освітніх програмних результатів; - дати відповідь на запитання у формі есе «Яким чином під час контролю і оцінювання реалізується право вибору здобувача?».
4	Сучасні вимоги МОН України до виховання здобувачів вищої освіти студентів	2	Семінар - кураторська година	<p>Ситуація. Вам запропонували працювати куратором у студентській групі. Ви компетентна людина в цьому питанні.</p> <p>Підготуватися до семінару за такими завданнями:</p> <ul style="list-style-type: none"> проаналізувати рекомендовані джерела і визначити мету і завдання виховання сучасної молоді; виявити стереотипи виховної діяльності викладачів, запропонувати план самовиховання; проаналізувати зміст статті Рибалко Л. С., Гепенко Л. О. Міжкультурне виховання як складова професійної підготовки майбутніх лікарів у закладах вищої медичної освіти. <i>Наукові записки кафедри педагогіки</i> : зб. наук. праць / Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Вип. 44. С. 215 – 244; розкрити особливості

				<p>міжкультурного виховання молоді в умовах мобільного переміщення іноземних студентів;</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтувати роль студентського самоуправління в ЗВО у вихованні молоді; - запропонувати калейдоскоп сучасних заходів виховання здобувачів (див. сайти ЗВО і блоги викладачів); - запропонувати куратору план підвищення кваліфікації або стажування з урахуванням освітніх тенденцій в Україні і за кордоном; - розробити план виховного заходу для першокурсників.
5	Вища освіта за кордоном: переваги і недоліки	2	Семінар - педагогічне стажування	<p>Ситуація. Вам необхідно, як викладачеві, пройти міжнародне педагогічне стажування. Для цього Вам необхідно мати уяву про вищу освіту за кордоном і критерії вибору країни і закладу вищої освіти.</p> <p>Підготуватися до семінару за такими завданнями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - схарактеризувати вищу освіту Сінгапуру - схарактеризувати вищу освіту Південної Кореї; - схарактеризувати вищу освіту Японії; - схарактеризувати вищу освіту Великобританії; - схарактеризувати вищу освіту за кордоном на вибір; - розробити критерію відбору ЗВО для педагогічного стажування українських викладачів; - ознайомитися з вимогами і скласти перелік необхідної документації для педагогічного стажування, надати відповідні зразки.

Самостійна робота (40 годин)

Цей блок годин передбачає засвоєння здобувачами за завданнями викладача нового матеріалу у вільний від аудиторних занять час з наступним звітуванням про вивчене. Основні методи навчання тут: самостійна робота з книгою, з наочністю, з відеоматеріалами, спостереження, консультація викладачів, навчання за інструкціями до виконання завдань, виконання завдань із робочого зошиту.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання до тем розроблено на основі урахування рівнів засвоєння знань і вмінь (репродуктивний, реконструктивний, творчий) здобувачів.

Тема 1. Педагогіка вищої школи в системі освітньої галузі.

Завдання.1. Проаналізувати Закони України «Про освіту» (2014 р.), «Про вищу освіту» (2017 р.), Концепцію розвитку педагогічної освіти (2018р.), Концепцію реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029року (2016р.). та прокоментувати умови забезпечення здобувачів реалізації права на якісну вищу освіту в Україні.

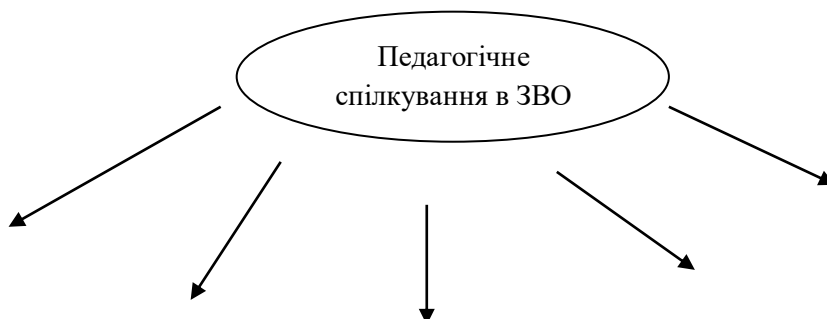
2. Проаналізувати автореферати педагогічних досліджень, звернути увагу на методи дослідження. Розробити змістову наповнюваність одного із методів науково-педагогічних досліджень у ЗВО (на вибір).

3. Розробити презентацію на тему «Типи закладів вищої освіти» або «Структурні підрозділи ЗВО» (до 20 слайдів), дискусійні питання та організувати їх обговорення в аудиторії.

Тема 2. Суб'єкти вищої школи.

Завдання.1. Проаналізувати визначення понять:студентство,соціально-педагогічна адаптація студентства, педагогічний професіоналізм у рекомендованій літературі, виокремити ключові слова (до 7 слів).

2. Доповнити схему: «Види і форми педагогічного спілкування в освітньому середовищі ЗВО»:

3. Написати есе на тему: «Реалізація ідей Нової української школи в ЗВО», в якому проаналізувати умови створення атмосфери співробітництва і партнерських стосунків у освітньому середовищі ЗВО.

Тема 3. Форми організації навчання у вищій школі. Організація, методика та техніка читання лекції.

Завдання. 1. Заповнити таблицю «Критерії якості лекції»:

№	Складові	Критерії якості лекції
1.	Зміст лекції	
2.	Методика читання	
3.	Керівництво роботою студентів	
4.	Лекторські дані	

3. Опрацювати і написати рецензію на статтю Рибалко Л. С. Лекція як засіб професійної самореалізації викладача вищого навчального закладу.

3. Розробити презентацію на тему «Інноваційні форми проведення лекції у ЗВО» та доповідь до 5 хвилин або підготувати фрагмент лекції (методичну розробку її представити) з дисципліни «Педагогіка».

Тема 4. Форми організації навчання у вищій школі. Підготовка і методика проведення семінарських і практичних занять.

Завдання. 1. Розробити глосарій з теми:

Форми організації навчання –

Семінарське заняття –

Колоквіум –

Консультація –

Індивідуальне заняття – .

2. Скласти структурно-логічну схему проведення семінарських занять від початкової ланки «Мета» до кінцевої ланки «Результат». Показати зв'язки між ланками схеми.

3. Розробити авторську методичку проведення семінарського заняття з суспільно-гуманітарних дисциплін чи практичного заняття за фахом підготовки.

Тема 5. Освітні технології.

Завдання.1. Дати визначення поняття «освітні технології» у власній інтерпретації.

2. Проаналізувати систему оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів і запропонувати власну технологію оцінювання на прикладі, обраної Вами, навчальної дисципліни.

3. На основі вивчення наукової літератури та інтернет-джерел підготувати повідомлення про одну з сучасних технологій навчання у ЗВО (особистісно орієнтована, інформаційно-комунікаційна, кейс-технологія, проблемна технологія, тренінгова, ігрова, проєктна технології).

Тема 6. Зміст вищої освіти

Завдання. 1. Проаналізувати суттєві ознаки понять: навчальний план, навчальна програма, орієнтовний тематичний план, робочий план, підручник, навчальний посібник, монографія.

2. Проаналізувати освітню програму, за якою навчається здобувач.

3. Підготувати презентацію на тему: «Інтегрований підхід до визначення змісту освіти у вищій школі та його нормативне забезпечення».

Тема 7. Контроль і оцінювання освітніх програмних результатів.

Завдання:1. Виділити актуальні ключові позиції з педагогіки вищої школи на прикладі теми «Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів».

2. Заповнити пропуски

Вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів

№	Вимоги	Сутність
1.	<i>Об'єктивність</i>	
2.	<i>Індивідуальний характер оцінювання</i>	Врахування рівня знань кожного окремого студента, його досягнень й труднощі роботи, що дозволяє виявляти фактичний стан знань, умінь студента, а також характер індивідуальної допомоги, що повинна бути йому надана.
3.	<i>Гласність контролю</i>	

4.	<i>Всебічність</i>	Важливо оцінювати всебічно знання, вміння студентів з різних розділів програми як у теоретичному плані, так і в плані застосування набутих знань на практиці, оволодіння навичками самостійної роботи.
5.		Врахування специфіки програмового матеріалу, предмета, індивідуальних особливостей студентів (боязкість, заїкання).
6.		Створення умов для реалізації функції контролю, підвищення інтересу студентів до його проведення і результатів.
7.	<i>Етичність ставлення до студента</i>	
8.	<i>Валідність і надійність контролю.</i>	
9.		Передбачає навчання студентів прийомам роботи з підручниками, посібниками під час повторення, узагальнення навчального матеріалу (визначення головного; ведення записів: складання опор, схем, графіків; підбір аргументів тощо).

3. Розробити критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів до однієї з тем педагогіки вищої школи (на вибір).

Тема 8. Навчально-дослідна, науково-дослідна та самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Завдання. 1. Дати визначення поняття «індивідуальна освітня траєкторія здобувача вищої освіти» і назвати шляхи її реалізації.

2. На кафедрі загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ознайомитися, проаналізувати і написати рецензію на курсову роботу студента (за вибором).

3. Скласти план-проспект педагогічного дослідження на прикладі теми: «Ціннісні орієнтації студентської молоді» (здобувачі можуть самостійно обирати теми).

Тема 9. Сучасні вимоги до виховання здобувачів вищої освіти.

Завдання. 1. Продовжити речення : а) мотиви виховання.... б) напрями виховання.... в) принципи виховання....

2. Підготувати питання для обговорення критеріїв вихованості особистості (5-7 питань).

3. Підготувати методичну розробку кураторської години для академічної групи, де будуть застосовуватись елементи тренінгу та (або) групові форми роботи.

Тема 10. Вища освіта за кордоном: переваги і недоліки.

Завдання. 1. Для проходження педагогічного стажування має бути така документація...

2. Заповнити таблицю «Типи організації прийому студентів».

а) «Відкритий» прийом студентів	
б) «Конкурсний» прийом	
в) «Вибірковий» прийом	

3. Підготувати доповідь до 5 хвилині презентаційні матеріали (не менше 20 слайдів) на тему: «Система вищої педагогічної освіти в Японії, Китаї, США» (здобувач може обирати і пропонувати свій варіант країни).

Графік виконання завдань

Відповідно з розкладом занять здобувач має виконувати завдання для підготовки до лекцій, семінарських занять, самостійної роботи, модульного контролю та іспиту. При цьому передбачено систематичні консультації і модульний контроль для перевірки і організації кращого засвоєння матеріалу для самостійної роботи, закріплення одержаних знань і вмінь на заняттях.

Кожен викладач установлює графік позааудиторної роботи із здобувачами. Наведемо приклад такого графіку роботи д-ра пед. наук, проф. Рибалко Л. С. (ф-т фізичного виховання і спорту).

Позааудиторна перевірка якості виконання самостійної роботи

Модуль. Педагогіка вищої школи

№	Назва	Форми роботи	Оціночні	Графік
---	-------	--------------	----------	--------

з/п	теми / розділу		Форми	консультацій
1	Загальні питання педагогіки вищої школи	Консультація і перевірка відповідей на запитання до самостійної роботи з теми, що опрацьовується, згідно розробленого робочого зошиту.	Співбесіда, тестування	Понеділок 13-30 вулиця Валентинівська, 2, Корпус В, каб. 315,
2	Організація освітнього процесу у вищій школі	Консультація і перевірка відповідей на запитання до самостійної роботи з теми, що опрацьовується, згідно розробленого робочого зошиту.	Співбесіда, тестування	четвер 13-30 вулиця Валентинівська, 2, Корпус В, каб. 315

Контроль і оцінка результатів.

Види контролю:

Для оцінки знань і вмінь здобувача використовується **види контролю: попередній, поточний (тематичний), модульний та підсумковий (семестровий контроль, підсумкова атестація).**

Форми контролю:

Перевірка та оцінювання якості підготовки здобувачів до семінарських/практичних занять, самостійної роботи, результатів модульного контролю, результатів іспиту.

Розподіл рейтингових балів за видами контролю

1. Поточний і модульний контроль – 60 балів.

Денна форма навчання

Модуль 1. Педагогіка вищої школи – 30 балів

Перевірка результатів підготовки до семінарських занять – 10

Перевірка якості виконання самостійної роботи – 10

Модульний контроль – 10

Заочна форма навчання

Модуль 1. Педагогіка вищої школи – 30 балів

Перевірка результатів підготовки до семінарських занять – 4

Перевірка якості виконання самостійної роботи – 16

Модульний контроль – 10

Модуль 2. Педагогічний менеджмент

Підготовка до семінарських занять – 2

Виконання та захист самостійних робіт – 6

Модульний контроль – 2 бали

Модуль 3. Медіаосвіта

Підготовка до лекційних та практичних занять - 2

Поточне оцінювання виконаних практичних завдань - 4

Виконання та захист самостійних робіт - 2

Підсумкове оцінювання (тестова форма) – 2

Модуль 4. Кібербезпека в освіті

Підготовка до семінарських/практичних занять – 2

Виконання та захист самостійних робіт – 6

Модульний контроль – 2

2. *Іспит – 40 балів.**Всього: 100 балів***Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях**

Бали	Критерії оцінювання
8-10	Здобувач має глибокі та стійкі знання фактів, елементів, фрагментів матеріалу теми повідомлення, здатен використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки. Уміє самостійно їх аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення, імпровізувати.
4-7	Здобувач орієнтується в завданні на достатньому рівні відтворення окремих фактів, елементів, фрагментів матеріалу теми повідомлення, виявляє достатні знання. Однак допускається помилок у встановленні взаємозв'язку і розвитку педагогічних явищ і факторів впливу на них. Допускається незначних неточностей у відповідях на додаткові запитання, бракує впевненості.
1-3	Здобувач орієнтується в завданні на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, фрагментів матеріалу теми повідомлення, виявляє поверхневі знання. Відсутнє системне бачення проблеми. Допускається помилок у відповідях на додаткові запитання, відсутня впевненість.

Пояснення: за роботу на кожному семінарському занятті студенти мають можливість отримати максимум 10 балів (згідно критеріїв оцінювання). Далі виводиться середнє арифметичне:

$$x = \frac{x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5}{5}$$

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
8-10	Здобувач має сформовану думку і реформаторські ідеї, ознайомлений з вітчизняним і зарубіжним науково-педагогічним досвідом, володіє інноваційними методами навчання. Притаманний високий рівень академічної доброчесності.
4-7	Здобував переважно виявляє авторську позицію, однак допускає

	помилки в підготовці завдань. Під час виконання завдань виявляє реконструктивних характер роботи, бракує впевненості та рішучості в прийнятті власних рішень.
1-3	Здобувач іноді проявляє авторську позицію, допускає помилки в розробленні завдань, особливо інтелектуального характеру. Надає перевагу чужим думкам, не аналізуючи й не узагальнюючи їх. Відстежується наслідування інших позицій, без власних висновків і пропозицій.

Пояснення: за кожен вид самостійної роботи студенти мають можливість отримати максимум 10 балів (згідно критеріїв оцінювання). Далі виводиться середнє арифметичне :

$$x = \frac{x_1 + x_2 + x_3 + x_4 + x_5 + x_6 + x_7 + x_8 + x_9 + x_{10}}{10}$$

Критерії підсумкового оцінювання

Бали	Рівні	Критерії оцінювання
1-4 (питання репродуктивного і реконструктивного характеру)	4	повністю та ґрунтовно розкрив теоретичне питання, користуючись при цьому не лише обов'язковою, а й додатковою літературою
	3	розкрив теоретичне питання, однак неповно з деякими неточностями. Не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу.
	2	правильно визначив сутність питання, але розкрив його не повністю, допустившись деяких незначних помилок.
	1	правильно визначив сутність питання, поверхнево розкривши більшість його теоретичних положень і допустившись при цьому окремих помилок, які частково вплинули на загальне розуміння суті питання.
5-10 (питання творчого характеру)	10-9	виявляє повну самостійність у отриманні об'єктивно нових знань: самостійно планує і здійснює пізнавальний пошук на основі проблемної ситуації, виділяє проблему, конструє гіпотези і перевіряє їх. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що випливають з наявних даних. Оцінює свої власні пояснення з використанням високого ступеня узагальнення проблемної ситуації, бачить проблему і може сформулювати гіпотезу. Вміє розробляти нові способи діяльності та прикладати їх до нетипової ситуації, володіє уміннями змінювати стратегії навчання.

	7-8	самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати і пояснювати не тільки результат, а й процес одержання цього результату. Виявляє деяку невпевненість. Має практику рефлексії своєї власної розумової діяльності.
	4-6	самостійно відтворює знання та застосовує їх у типовій ситуації, встановлює зв'язки нового поняття з засвоєним раніше, порівнює одне з іншим, асоціює нову інформацію. Робить елементарні висновки. Виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, складає план прочитаного, виділяє головне в ньому, дає звіт про виконані дії.
	1-3	відтворює інформацію на основі зовнішньої підказки. Може навести свій власний приклад, але потребує допомоги. Здійснює класифікацію на основі зовнішніх ознак, вміє порівнювати на основі зовнішніх ознак.

Пояснення: 30 балів з модулю «Педагогіка вищої школи» - це середнє арифметичне (робота на семінарському занятті) + середнє арифметичне (самостійна робота) + підсумкове оцінювання

Критерії оцінки навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Критерії навчальних досягнень здобувача вищої освіти	Сума балів за всі види навчальної діяльності
ВІДМІННО	Відповідь правильна, повна, цілісна, логічна, обґрунтована, характеризується послідовністю, змістовністю і самостійністю викладу знань	
	системні, глибокі знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, постійне поновлення їх; вільне висловлювання власних думок, самостійна оцінка різноманітних явищ, фактів, прояв особистої позиції щодо них; аргументоване використання знань	98-100

	у різних ситуаціях, для виконання творчих завдань; досконале володіння методами науково-педагогічного дослідження;	
	грунтовні й всебічні знання з предмета в обсязі та в межах вимог навчальних програм; відповіді засвідчують постійну роботу над їх поновленням, містять самостійні оцінні судження; аргументоване використання знань у різних ситуаціях, для виконання творчих завдань; володіння методами науково-педагогічного дослідження;	94-97
	грунтовні й всебічні знання з предмета в обсязі та в межах вимог навчальних програм; оцінка окремих ідей, явищ, фактів; використання знань для виконання творчих завдань; володіння методами науково-педагогічного дослідження.	90-93
ДОБРЕ	Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, але їй бракує власних суджень	
	Володіння навчальним матеріалом, обізнаність із сучасними науковими школами, теоретичними підходами і концепціями, володіння методами науково-педагогічного дослідження, здатність застосовувати знання не лише у відомих, але й змінених ситуаціях;	85-89
	володіння навчальним матеріалом, уміння зіставляти, аналізувати та узагальнювати, пояснювати основні закономірності, робити власні висновки, здатність застосовувати знання не лише у відомих, але й змінених ситуаціях;	80-84
	володіння навчальним матеріалом, знання істотних ознак понять, явищ, зв'язків між ними, вміння аналізувати, зіставляти та узагальнювати, здатність застосовувати знання не лише у	74-79

	відомих, але й змінених ситуаціях;	
ЗАДОВІЛЬНО	Відповідь правильна, але недостатньо осмислена	
	володіння навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, сформованість початкових вмінь його аналізу, зіставлення та узагальнення; здатність застосовувати знання при виконанні завдань за зразком;	69-73
	володіння навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, розуміння його основних положень без прояву самостійності мислення; здатність застосовувати знання при виконанні завдань за зразком;	64-68
	прояв ознайомленості з навчальним матеріалом, відтворення його на репродуктивному рівні, здатність з неточностями дати визначення понять, застосовувати знання при виконанні завдань за зразком;	60-63
НЕЗАДОВІЛЬНО з можливістю повторного складання	Відповідь свідчить про здатність елементарно викласти думку	
	прояв ознайомленості з навчальним матеріалом, відтворення його на рівні основних фрагментів, що становлять певну завершену частину змісту навчальної дисципліни;	35-59
НЕЗАДОВІЛЬНО з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	ознайомленість і відтворення незначної частини навчального матеріалу на рівні окремих фактів, понять, фрагментів;	16-34
	ознайомленість з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання окремих понять, фактів; наявність нечітких уявлень про об'єкт вивчення.	1-15

Рейтинг-план дисципліни

Педагогіка	Педагогічний	Медіаосвіта	Кібербезпека	Іспит	Сума
------------	--------------	-------------	--------------	-------	------

вищої школи (2 кредита)	менеджмент (1 кредит)	(1 кредит)	в освіті (1 кредит)		
30	10	10	10	40	100

Шкала виставлення оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посібник. Київ : Центр навчальної л-ри, 2003. 320 с.
2. Zhernovnykova O., Kalashnikova L. M., Zolotukhina S. T., Grineva V. M., Prokopenko A. I., Shcheblykina T. A. Higher School Pedagogy in Tables and Schemes. Kharkiv: Mitra, 2019. 258 p.
3. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навч. посіб. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. 260 с.
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Знання, 2005.
5. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / за ред. В. І. Лозової. 2-е вид., доп. і випр. Харків : «ОВС», 2010. 480 с.
6. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Каравела, 2016. 496 с.
7. Педагогіка: баз. підруч. для студ. вищ. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / кол. авторів; за ред. І.Ф. Прокопенка. Харків : Фоліо, 2015. 572 с.
8. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології в підготовці вчителів: навч. посіб. Харків: Колегіум, 2013.
- 9.

Допоміжна

10. Bashkir O., Smolyanyuk N., Sobchenko T., Tsapko A. Preparation of a class teacher in the institutions of higher pedagogical education. India. 2019 (March - April). Volume 10 (2). URL : [http://rjpbcs.com/pdf/2019_10\(2\)/\[3\].pdf](http://rjpbcs.com/pdf/2019_10(2)/[3].pdf)

11. Пісоцька М. Е. Індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей у вищих педагогічних навчальних закладах другої половини ХХ століття – початку ХХІ століття : теорія та практика : монографія. Харків : Видавництво Іванченко І. С. , 2018. 533 с.

12. Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Кіриченко С. В. Професійна самореалізація вчителів старшої школи в освітній проектній діяльності в контексті Нової української школи : колективна монографія. Харків : Вид. група «Основа», 2018. 144 с.

13. Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Твердохліб Г. В. Професійна самореалізація педагогів: іншомовне освітнє середовище, технологія самореалізації вчителів іноземної мови : колективна монографія. Харків : Вид. група «Основа», 2019. 112 с.

14. Rybalko L.S, Korobeynik V. A., Inanov D. S. Formation Of Professional Competence To Trainig For Much Arts Of Future Teachers Of Physical Education/ Theory and practice of competence approach to higher education in Ukraine : monograph / edit. by S. T. Zolotukhina, I. M. Trubavina. Prague-Vienna : Premier Publishing, 2019. P. 168-178.

14.Sobchenko T. Teoretical issues of the development of innovative schools in Ukraine in the second half of the 20th century/ Educational Studies:Theory and Practice: monograph/ edit. I.M.Trubavina. S.T.Zolotukhina. Prague-Vienna: Premier Publishing, 2018. p.146-153.

15.Собченко Т.М. Формування готовності майбутніх педагогів до організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму»* (19-20 квітня) м. Кам'янець-Подільський, 2019. С.272-276.

16. Theory and practice of introduction of competence approach to higher education in Ukraine : Monograph/ edit. S. I. M. Trubavina, T. Zolotukhina. Vienna: Premier Publishing, 2019. 370 p.

17. Трубавіна І.М., Каплун С.О. Комплекс умов застосування тренінгу як форми організації навчання студентів закладів вищої освіти України. *Problèmes et perspectives d'introduction de la recherche scientifique innovante* (Volume 5), 2019 <https://ouci.dntb.gov.ua/works/7BwDnp04>

18. Трубавіна І.М., Кисла Н.Ю., Рижкова А.Ю. Методична робота кафедри в умовах кредитно-модульної системи : навч.-метод. посіб. Харків, ХНПУ ім. Г.С.Сковороди, 2014. 92с.

19. Цапко А.М. Перспективи реалізації педагогічно цінного досвіду в системі підготовки магістрів в університетах України ХІХ століття в сучасних умовах. *Проблеми реформування педагогічної науки та освіти* : матеріали

Міжнар. наук.-практ. конф.,(м. Хмельницький, 1-2 грудня 2017 р.). Херсон : Видав. дім «Гельветика»,2017. С. 40-42.

Інформаційні ресурси

1. Закон «Про інформацію». [Електронний ресурс] . Електрон. дані. Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> Назва з екрану.
2. Закон України «Про освіту» (2017).<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Сайт Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу:<https://mon.gov.ua/ua>
4. Національне агенство із якості вищої освіти (НАЗЯВО). [Електронний ресурс]. Режим доступу:<https://mon.gov.ua/ua/tag/nazyavo>
5. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. МОН України. <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf>
6. Сайт Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди. [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу:<http://hnpu.edu.ua/>
7. Електронний архів Харківського національного університету ім. Г.С. Сковороди (KhNPU DSpace Media Repository). Електрон. дані. Режим доступу: <http://dspace.hnpu.edu.ua/browse?type=author&order=ASC&rpp=20&offset=100>
8. Освіта України. [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу:<http://fij.com.ua/>
9. Вчимося з Google. [Електронний ресурс] . Електрон. дані. Режим доступу:<http://edublogru.blogspot.com/2012/11/google-google.html>
10. Програма Європейського Союзу та Ради Європи «Зміцнення інформаційного суспільства в Україні»: [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу:<http://www.coe.int/uk/web/kyiv/41>
11. Сайт Управління боротьби з кіберзлочинністю Міністерства внутрішніх справ України: [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу:<http://www.cybercrime.gov.ua/>
12. Сайт міжнародного дня безпечного Інтернету: [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу:<http://www.saferinternetday.org>
13. Україномовна версія Посібника з прав людини для Інтернет-користувачів: [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу: <http://www.inau.org.ua/166.3115.0.0.1.0.phtml>
14. YouTube [Електронний ресурс]: [сервіс, що надає послуги хостингу відеоматеріалів] : Web-сайт / YouTube, LLC. Електрон. дані і прогр. [Сан-Бруно (Каліфорнія, США)], 2010. Режим доступу: <http://www.youtube.com>. Назва з екрану.

15. Электронное обучение в облаке [Электронный ресурс] Режим доступа: <http://hrm.ru/ehlektronnoe-obrazovanie-v-oblake>.
16. Киричок Т. Тенденції розвитку електронних енциклопедичних видань [Електронний ресурс]. Електрон. дані. Режим доступу: http://druk.kpi.ua/files/publications/Kyrychok_T_0.pdf. Назва з екрану.

ДОДАТКИ

Додаток А

Завдання для модульного контролю навчальних досягнень здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, розроблені на основі урахування характеру засвоєння ними знань і вмінь (репродуктивний, реконструктивний, творчий)

І варіант

- Оберіть правильну відповідь.* Порядок створення, реорганізації, ліквідації, ліцензування, атестації та акредитації закладів вищої освіти, здійснення державного контролю за якістю підготовки фахівців закладів вищої освіти встановлює:
  - Кабінет міністрів України;
  - Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти;
  - Міністерство освіти і науки України;
  - Вище-прем'єр – міністр України.
- Академічна мобільність – це динамічна комбінація знань, умінь і навичок здобувачів освіти. *Чи погоджуєтесь з цим визначенням? Висловіть власну думку.*
- Запропонуйте проєкт «Шляхи підвищення ефективності лекторської майстерності».*

II варіант

- Оберіть правильну відповідь.* Педагогічна технологія – це:
  - цільова, відносно завершена сукупність взаємозалежних циклів навчальної, виховної та розвивальної взаємодії викладача та здобувача;
  - продумана в усіх деталях модель педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення освітнього процесу із забезпеченням комфортних умов для вчителя і учнів;
  - процес підготовки та передачі інформації, який відкриває нові варіанти навчання, пов'язані з унікальними можливостями сучасних засобів навчання;
  - технологія, що виробляє найціннішу людську якість – стійкість у боротьбі з труднощами.

2. Однією з умов ефективного проведення диспуту у процесі семінарського заняття є використання об'єктивних аргументів. *Які, на Вашу думку, є ще умови?*
3. *Розробіть рекомендації для здобувачів вищої освіти першого курсу щодо підвищення ефективності навчальної праці.*

III варіант

1. *Оберіть правильну відповідь. Семінарське заняття – це...*
  - а) форма навчального заняття за якої викладач організує дискусію із завчасно визначених тем, до яких здобувач готує тези відповіді, або індивідуальні виконані реферати-доповіді;
  - б) форма навчального заняття, яка має на меті навчити розв'язувати специфічні завдання за профілем спеціальності;
  - в) форма навчального заняття, яка має на меті формування орієнтованих основ для подальшого засвоєння здобувачами навчального матеріалу.
  - г) форма навчального заняття, за якої здобувачі під керівництвом викладача проводять природничі або імітаційні експерименти чи дослідження з метою підтвердження окремих теоретичних положень.
2. *Обґрунтуйте* функції самостійної роботи здобувача як основного засобу оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. *Запропонуйте* шляхи удосконалення організації самостійної роботи.
3. *Надайте пропозиції щодо впровадження ефективної системи аналізу та оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.*

IV варіант

1. Встановіть взаємовідповідність методу виховання з групою методів та метою виховання.

№	Назва групи методів	Назва методу	Мета
1	А. Методи стимулювання і корекції поведінки	Навіювання	I. Досягнення єдності свідомості і поведінки.
2		Заохочення	
3		Самоконтроль	
4	В. Методи формування свідомості	Змагання	II. Стимулювання позитивних дій, вчинків, суджень, оцінок студентів і гальмування негативних.
5		Вимоги	
6		Вправи	
7	С. Методи формування досвіду поведінки	Покарання	Вдосконалення своєї особистості.
8		Освічення	

9		Самонаказ	
10	Д. Методи самовиховання	Привчання	III. Вплив на свідомість, почуття, волю вихованців для пояснення і доведення правильності чи необхідності певної поведінки, норм і правил спілкування, становлення до оточуючого світу

2. Які, на Вашу думку, найбільше поширені форми науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти у закладі освіти, де навчаєтесь. *Наведіть приклади.*
3. *Запропонуйте план щодо реалізації форм виховання у закладі вищої освіти, у якому навчаєтесь.*

Додаток Б

Глосарій

Академічна доброчесність - сукупність етичних принципів та визначених законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна мобільність - можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічна свобода - самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом.

Атестація - це встановлення відповідності результатів навчання (наукової або творчої роботи) здобувачів вищої освіти вимогам освітньої (наукової, освітньо-творчої) програми та/або вимогам програми єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Бакалавр - це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС.

Вища освіта - сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Вхідний (попередній) контроль знань і вмінь здобувачів вищої освіти проводиться з метою діагностики готовності їх до сприйняття нової дисципліни або її нового розділу в перші години навчальних занять, відведених на її вивчення. На підставі одержаних результатів розробляються заходи індивідуальної роботи зі здобувачами вищої освіти і при необхідності вносяться зміни в освітній процес [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protse_HNPU_2016.pdf]

Дистанційна форма здобуття освіти - це індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дуальна форма здобуття вищої освіти - це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 відсотків до 60 відсотків загального обсягу освітньої програми на основі договору. Навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору.

Заклад вищої освіти - окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Залік – це форма підсумкового контролю, яка передбачає оцінювання засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі як поточного (тематичного) і модульного контролю результатів виконання ним певних видів робіт (на практичних, семінарських і лабораторних заняттях), так і результатів виконання індивідуальних завдань [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protse_HNPU_2016.pdf]

Заочна форма здобуття вищої освіти - це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти шляхом поєднання навчальних занять і контрольних заходів під час короткочасних сесій та самостійного оволодіння освітньою програмою в період між ними.

Здобувачі вищої освіти - особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Індивідуальна освітня траєкторія - персональний шлях у здобутті вищої освіти, що відбудовується, реалізується здобувачем самостійно за підтримкою викладачів з урахуванням власних індивідуальних цілей, потреб,

інтересів, здібностей, можливостей, досвіду та ґрунтується на виборі ним форми навчання, темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності, освітніх програм, навчальних дисциплін, рівня складності їхнього вивчення тощо.

Індивідуальний навчальний план студента – це документ, за яким здійснює навчання окремих студент упродовж навчального року. Він містить інформацію про перелік і послідовність вивчення навчальних дисциплін, 31 обсяги навчального навантаження студентів із усіх видів навчальної діяльності та відповідні форми контролю.

Іспит – це основна форма підсумкового контролю засвоєння здобувачами вищої освіти теоретичних знань та набуття практичних умінь і навичок з окремої навчальної дисципліни [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protsey_HNPU_2016.pdf]

Кваліфікація - визнана уповноваженим суб'єктом та засвідчена відповідним документом стандартизована сукупність здобутих особою компетентностей (результатів навчання);

Кваліфікаційний рівень - структурна одиниця Національної рамки кваліфікацій, що визначається певною сукупністю компетентностей (результатів навчання), які є характерними для кваліфікацій відповідного рівня [Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12.06. 2019 № 509) // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n2>]

Компетентність - здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Консультація – форма навчального заняття, при якій студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Контрольні заходи – це форма організації освітнього процесу, що визначає відповідність рівня набутих здобувачами вищої освіти знань, умінь та компетентностей вимогам нормативних документів вищої освіти.

Курс (модуль) – частина освітньої програми, яка, зазвичай, є автономною й оцінюється окремо та характеризується конкретним набором результатів навчання і відповідними критеріями оцінювання. Освітня програма, як правило, складається з певної кількості курсів. За навчальним навантаженням студента курс характеризується певною (рекомендовано уніфікованою або кратною) кількістю кредитів ЄКТС. Курс – синонім вітчизняного терміна «навчальна дисципліна / модуль» в освітній програмі.

Курсова робота є одним із видів індивідуальних завдань навчально-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, який має на меті поглиблення й закріплення знань студентів із відповідної навчальної дисципліни, застосування їх при розв'язанні конкретного фахового завдання й вироблення вміння самостійно працювати з навчальною і науковою

літературою, електронно-обчислювальною технікою, лабораторним обладнанням, використовувати сучасні інформаційні засоби та технології.

Лабораторне заняття – це вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди в спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого для умов навчального процесу.

Лекція – це логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, при необхідності, засобами наочності й демонстрацією дослідів [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protse_HNPU_2016.pdf].

Магістр - це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми - 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків.

Мережева форма здобуття вищої освіти - це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти, завдяки якому оволодіння освітньою програмою відбувається за участю закладу вищої освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, що взаємодіють між собою на договірних засадах [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>].

Модуляризація – підхід до побудови освітньої програми, за якого її компоненти (курси / навчальні дисципліни) мають однаковий або кратний вимір. [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protse_HNPU_2016.pdf]

Навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти або вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які вводяться вищим навчальним закладом, а також кафедрами університету з метою задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб студентів, посилення їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці та ефективного використання можливостей університету, врахування регіональних потреб тощо. [Положення про вивчення навчальних дисциплін вільного вибору студентів ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/Polozhennya_vilnyy_vybir.pdf]

Національна рамка кваліфікацій - системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів [Національна рамка кваліфікацій: Додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 23.11. 2011 № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 12.06. 2019 № 509) // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-2019-%D0%BF#n2>]

Науково-педагогічні працівники - це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну, наукову

(науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти й науки, що провадиться у вищому навчальному закладі через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження й використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protse_HNPU_2016.pdf]

Освітня діяльність - діяльність закладів вищої освіти, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу.

Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма - єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій). Освітня програма може визначати єдину в її межах спеціалізацію або не передбачати спеціалізації.

Очна (денна, вечірня) форма здобуття вищої освіти - це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять та практичної підготовки не менше 30 тижнів упродовж навчального року [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Підсумковий контроль (атестація) є семестровим і проводиться у формах семестрового іспиту або заліку з конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою дисципліни й у терміни, встановлені робочим навчальним планом та графіком освітнього процесу. За впровадження безсесійної технології оцінювання підсумковий контроль може здійснюватися без обов'язкового складання іспиту й відповідати рубіжному за умови, якщо студент набрав прохідну кількість балів (60 і більше) і не виявив бажання підвищити свою успішність шляхом складання іспиту.

Поточний (тематичний) контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти проводиться протягом семестру на всіх видах навчальних занять з метою оперативного отримання об'єктивних даних про рівень знань, умінь і практичних навичок з навчальної дисципліни.

Практичне заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння й навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно до сформульованих завдань [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protse_HNPU_2016.pdf]

Результати навчання - знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Семінарське заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує обговорення студентами питань з попередньо 45 визначених тем робочою навчальною програмою.

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Студент – особа, яка зарахована до університету з метою здобуття вищої освіти ступеня молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protses_HNPU_2016.pdf]

Студентоцентроване навчання - підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу.

Студентське самоврядування - це право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні закладом вищої освіти [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

Форма навчання – це спосіб здійснення освітньої діяльності за ознакою періодичності та часу проведення навчальних занять: очна (денна, вечірня), заочна (дистанційна). Форми навчання можуть поєднуватися.

Форми організації освітнього процесу – навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи [Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_1_Polozhennya_osvintiy_protses_HNPU_2016.pdf]

Якість вищої освіти - відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [Про вищу освіту : Закон України від 01. 07. 2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 25. 02. 2020)].

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Тематичний план семінарських занять	5
3. Завдання для самостійної роботи.....	9
4. Графік виконання завдань.....	13
5. Контроль і оцінювання результатів.....	14
6. Рекомендована література.....	20
7. Інформаційні ресурси.....	22
8. Додатки.....	23

Навчальне видання

Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Педагогіка. Модуль Педагогіка вищої школи» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти/ за заг. ред. д-ра пед. наук, проф., зав. кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Золотухіної С. Т.**

Укладачі:

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Рибалко Людмила Сергіївна**,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Трубавіна Ірина Миколаївна**,
доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Пісоцька Марина Еміліївна**,
кандидат педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Калашнікова Любов Миколаївна**,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Собченко Тетяна Миколаївна**,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи **Цапко Алла Миколаївна**.

Відповідальний за випуск: д.п.н., п. Золотухіна С. Т.

Комп'ютерна верстка: Рибалко Л. С.

Коректор: Рибалко Л. С.

Відповідальність за дотримання академічної доброчесності несуть автори.

Підписано до друку 13.03.2020 Формат Папір офсетний.

Гарнітура TimesNewRoman. Друк офсетний. Ум. друк. арк.

Тираж прим.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29